

ורבי, ומתוך זה נשמע שהם חולקים גם לענין גיד הנשה:

ורבנן שמרבים מ"והקטיר הכהן את הכל" גם עצמות וגידים שפירשו, טעמא דידהו הוא משום שלמחוברין לא איצטריך קרא לרבווי שהם עולים עם הבשר, שדבר זה כבר ידענו, מידי דהוה אראשה של עולה שמקריבים את הראש כשהוא שלם, על אף שיש בו הרבה עצמות. ובהכרח, דכי איצטריך קרא, לעצמות וגידים שפירשו, שמקטירין אותן בפני עצמן, הוא דאיצטריך.

ורבי אמר לך: למחוברין דהיתרא אמנם לא ^{ז-ב} איצטריך קרא לרבווי, אלא כי איצטריך קרא — לגיד הנשה! שאף על פי שהוא אסור באכילה, מכל מקום, בעודו מחובר לבשר העולה הוא עולה עמו למזבח, אבל בפירשו, אפילו אותם שהם היתירא, לא יעלו.

ורבנן סברי, דליכא לרבווי לגיד הנשה שיעלה, לפי שנאמר בקרבנות "ממשקה ישראל" ומפרשין: רק מן המותר באכילה לישראל מקריבים על המזבח, וגיד הנשה אסור באכילה, הלכך אין לומר שהכתוב בא לרבות אותו להקרבה, ואפילו בעודו מחובר אלא, צריך להוציאו מהירך קודם ההקרבה!

אלא, ודאי בא הכתוב לרבות עצמות וגידין דהיתירא, ואפילו אם פירשו.

ורבי אמר לך: האי מיעוטא ד"ממשקה ישראל" לא נאמר אלא ביחס לבהמה טריפה שפסולה להקרבה. אבל בהמה כשרה — מקריבין את כולה ואפילו את החלקים האסורים באכילה, וכגון גיד הנשה. מידי

אם פירשו מהבשר, יקטירם בפני עצמן. והא מה אני מקיים מה שנאמר "ועשית עולותיך הבשר והדם". שמדברי הכתוב הזה משמע שרק בשר ודם יקטיר ולא עצמות וגידים? לאו לענין עצמות וגידים שפירשו הוא נאמר, אלא בפוקעין! שיש דין בהקטרת הקרבן שאם תוך כדי שריפתו על המזבח פקע [דהיינו שעף ויצא] מהאש של המערכה אחד מהאיברים המוקטרים, צריך להחזיר אותו למערכה. ודין זה לא נאמר בעצמות וגידים.

הא כיצד? עיבולי בשר, דהיינו בשר עולה שלא נתעכל, שלא נשרף לגמרי באש של המזבח, הרי אם הוא נופל מהמערכה אתה מחזיר אותו למערכה כדי להשלים את הקטרתו. ואי אתה מחזיר עיבולי גידים ועצמות שפקעו מהמערכה. שאף על פי שמקטירין לכתחילה גידים ועצמות על המזבח, ואפילו כשהן בפני עצמן, מכל מקום לאחר שהחלה הקטרתם אין בהם דין של חזרת "פוקעין". ואת זה אנו לומדים מ"ועשית עולותיך הבשר והדם" — שרק את הבשר אתה מחזיר למערכה.

רבי אומר: כתוב אחד אומר "והקטיר הכהן את הכל" ובכך הוא ריבה להקטיר אף את העצמות. וכתוב אחד אומר "ועשית עולותיך הבשר והדם" ובכך הוא מיעט אותם. הא כיצד? אם היו העצמות מחוברין לבשר יעלו! אך אם פירשו — אפילו הן בראש המזבח, ירדו!

ואם כן רבי הוא התנא שמצינו שסובר שאם פירשו — ירדו.

ועתה מבארת הגמרא את מחלוקת רבנן

דהוה אחלב ודם של הקרבן, שאף על פי שהם אסורים באכילה, מכל מקום מקריבים אותם על המזבח.

ורבנן אמרי: אין להוכיח מחלב ודם! כיון שמצותן בכך — שאני! שהרי החלב והדם הם עיקר הקרבן, ואין גיד הנשה דומה להם.

הרי, מצינו שמחלוקת האמוראים דלעיל בגיד הנשה [לפי רב נחמן בר יצחק] היא מחלוקת רבנן ורבי. שלרבנן אין מקריבין גיד הנשה כלל ואפילו בעודו מחובר לבשר, ואילו לרבי מקריבין אותו כשהוא מחובר.

אמר רב הונא: גיד הנשה של עולה — חולצו מן הירך לפני ההקטרה ומשליכו לתפוח! לתוך הערימה של אפר שהצטבר משריפת הקרבנות, שהיו גורפים את האפר לאמצע המזבח, והוא נראה שם כתפוח.

אמר רב הסדא: מרי דיכי! בעל שמועה זו — הבין דבריך! מי כתיב בגיד הנשה "על כן לא יאכל המזבח" עד שאתה אומר שגיד הנשה אסור בהקרבה על המזבח? והרי "על כן לא יאכלו בני ישראל" כתיב!?

ורב הונא שאוסר בהקרבה, משום דכתיב "ממשקה ישראל", ודרשינן: מן המותר לישראל, אתה מקריב, ולא מן האסור!

מיתובי לרב הונא מהא דתניא:

גיד הנשה של שלמים מוציאו [ואוכל את הירך כדין שלמים], ואינו צריך לשורפו לאחר שיבא לידי נותר [שהרי לא יאכלנו]. דכיון שאינו ראוי לאכילה הוא אינו נעשה נותר, אלא — מכבדו [זורקו], לגיד, לאמה של מים שהיתה בעזרה.

וגיד הנשה של עולה — מעלהו על המזבח!

ודייקין: מאי לאו, מעלהו לגיד של עולה ומקטירו על המזבח. וקשיא לרב הונא שאוסר להקריב את גיד הנשה?

ומתריצין: לא! אלא הכי קאמר: מעלהו את הירך לראש המזבח כשהגיד בתוכו, ושם חולצו לגיד מהירך, ואינו מקריבו עמו.

ומקשינן: ומאחר שהולצו — למה מעלהו לכתחילה?

ומשנינן: משום שנאמר "הקריבהו נא לפחתך" שהקרבן צריך שיהא נאה ומכובד, וגנאי הוא להביא למזבח ירך שחתוכה במקום הגיד, לכן הוא מעלה אותה כשהיא שלמה ושם הוא חולצו.

תניא כוותיה דרב הונא:

גיד הנשה של שלמים — מכבדו לאמה. ושל עולה — חולצו לתפוח!

תנן התם: תפוח היה באמצע המזבח. לפעמים, היה עליו כשלוש מאות כור של אפר.

אמר רבא: גוזמא היא! שמעולם לא הגיע לשלוש מאות כור, כיון שאותו מקום לא הכיל כמות כל כך גדולה של אפר, אלא, בזמן שהדשן היה רב היו מורידים אותו מהמזבח אל מחוץ לעיר.

וכן הא דתנן: השקו את קרבן התמיד בכוס של זהב לפני שחיטתו, כדי שהעור יופשט בקלות, גם על זה אמר רבא שהוא גוזמא

שלמעשה לא השקו בכוס של זהב, אלא בכוס רגילה.

אמר רבי אמי: מצינו שדברה תורה לשון הבאי, והיינו, בדרך גוזמא. וכן מצינו שדברו נביאים לשון הבאי וכן מצינו שדברו חכמים לשון הבאי.

והיכן מצינו?

דברו חכמים לשון הבאי — הא דאמרן בתפוח ובכוס של זהב.

דברה תורה לשון הבאי — דכתיב "ערים גדולות ובצורות בשמים".

דברו נביאים לשון הואי — דכתיב "ותבקע הארץ לקולם" שקול ההמון היה נשמע בחזק, כאילו נבקעת הארץ.

אמר רבי יצחק בר נחמני אמר שמואל: בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הואי. אלו הן: תפוח, גפן, ופרוכת [אבל "כוס של זהב" אינו גוזמא, שהיו נוהגין במקדש בדרך עשירות].

תפוח — הא דאמרן.

גפן — דתנן: גפן של זהב מבנה עשוי מזהב בצורת גפן היתה עומדת על פתחו של היכל, ומודלה [נשענת] על גבי כלונסות. וכל מי שהיה מתנדב למקדש גרגיר או אשכול של זהב, מביא ותולה בה.

אמר רבי אליעזר ברבי צדוק: מעשה היה, ונמנו עליה שלש מאות כהנים כדי לפנותה ממקום למקום! וזו היא הגוזמא, שלא היו שם שלש מאות כהנים אלא התנא נתכוין לומר שכל כך הרבה זהב היה על הגפן עד

שמחמת כובדה היה צורך במספר רב של כהנים כדי לפנותה ממקומה.

פרוכת — דתנן: רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן: הפרוכת היה עוביה טפה. ועל שבעים ושנים נירים [יחידות אריגה] נארגתה. ועל כל נימה ונימה כל חוט היה שזור מעשרים וארבעה חוטין.

ארכה — ארבעים אמה. ורחבה — עשרים אמה כמדות ההיכל, שהפרוכת היתה תלויה שם להבדיל בין הקדש לקדש הקדשים.

ומשמונים ושתי רבוא חוטין היתה נעשית [פירוש אחר — שמונים ושתיים ריבות — נערות עסקו באריגתה].

ושתים פרוכות היו עושים בכל שנה, ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה כשהיתה נטמאת! ואף מספר זה של כהנים גוזמא הוא, אלא שבא ללמדנו שמשקלה של הפרוכת היה כבד מאד.

שנינו במשנה: ונוהג בירך של ימין ובירך של שמאל.

ואמרינן: מתניתין דלא כרבי יהודה!

דתניא: רבי יהודה אומר: גיד הנשה אינו נוהג אלא בירך אחת מימין הבהמה, והדעת מכרעת לאסור את הגיד של ימין.

איבעיא להו: האם מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה שגיד ימין הוא האסור, ומאי "דעת מכרעת" דקאמר — דעת תורה! שממשמעות המקרא למד כן. או דלמא ספוקי מספקא ליה לרבי יהודה איזה גיד אסור ומאי "דעת" — דעת נוטה! שקצת נראה לומר שהיא ירך ימין [לפי שמסתבר

שפיר קאמרת. שמחמת הספק אינו יכול לאכול את שני הגידים, לא של ימין ולא של שמאל, וכעבור זמן האכילה הוא שורף את שניהם. שאמנם הגיד האסור אינו חייב בשריפה, אבל מכיון שאיננו יודע איזה הוא, חייב לשרוף את שניהם [ולכך הוא נשנה בפני עצמו, דשאני מותר רגיל, שכאן לכתחילה הוא מותר אותו, בעל כרחו].

אלא אי אמרת מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה שנוהג איסור גיד בשל ימין, תיקשי, אמאי לא קאמר שהגיד דהיתירא, שהגיד, השמאלי, שהוא מותר באכילה, ליכליה [ואם נותר במקרה, הרי כבר נכלל ב"נותר" של המשנה], ודאיסורא, הגיד הימיני, האסור באכילה — לשדייה! שהרי אין בו מצות שריפה, כיון שאינו ראוי לאכילה! ?

ודחינן: **אמר רב איקא בר חנינא: לעולם אימא לך מיפשט פשיטא ליה. והכא במאי עסקינן, כשהוכרו! שבתחילה הכיר איזה הוא הגיד הימיני האסור ואיזה הוא של שמאל המותר, ולבסוף נתערבו, ואינו יודע איזה הוא הימיני ואיזה הוא השמאלי, הלכך אינו יכול לאכול את שניהם, אלא לאחר הזמן שורף את שניהם מספק.**

רב אשי אמר: הא דקתני במשנה "והגידים" צא-א **לא נצרכא לגיד הנשה עצמו, ולא תפשוט כלום בדעת רבי יהודה. אלא לשמנו של גיד הנשה איצטריכא.**

דתניא: שמנו של גיד הנשה מותר. וישראל קדושים נהגו בו איסור! (2) וכיון שאינו יכול

שהמלאך נגע בדרך ימין של יעקב, כי דרך הנאבק עם חבירו שהוא חובק אותו מלפניו ובידו הימנית מקיף את חבירו מאחוריו, ומגיע עד ירכו הימנית].

תא שמע: מהא דתניא: **העצמות והגידים של קרבן פסח שנותרו לאחר זמן האכילה, והבשר שנותר ממנו — ישרפו ליום ששה עשר בניסן, ולא מיד בבקר של יום טוב ראשון.**

והוינן בה: הני גידי מאי עבידתייהו? באילו גידין מדובר? אי בגידי בשר שנמצאים בבשר, והם רכים וראויים לאכילה, ליכלינהו בזמנו, ולמה הותר אותם?

ואי דאייתור במקרה, תיקשי, דהיינו "נותר" דקתני לאחר מכן, והוא כולל את כל הראוי לאכילה שנותר?

אלא, שמא תאמר שמדובר בגידי צואר שהם קשים ואינם ראויים לאכילה, אכתי תיקשי, דאי לאו בשר נינהו למה צריך לשורפם, לישדינהו לאשפה! ? שהרי אין מצות שריפה נוהגת אלא בנותר שהיה ראוי לאכילה.

ואמר רב חסדא: לא נצרכא המשנה להשמיענו אלא לגיד הנשה, ואליבא דרבי יהודה, דאמר: אינו נוהג אלא באחת, וכדמפרש ואזיל.

ומסקינן לפשיטות האיבעיא: אי אמרת בשלמא ספוקי מספקא ליה לרבי יהודה,

הירך.
בין הנתחים הללו נמצאים גם שכבות שומן, וגיד הנשה עובר דרכן.

2. שמנו מותר, וישראל קדושים, נהגו בו איסור.
גיד הנשה, על פיצוליו, עובר בין נתחי בשר